

نکات کلیدی فصل اول

- نمو، افزایش قد و وزن و یا اندازه‌ی فیزیکی است.
- نضج، رسیدن به حدی از توانایی عملی که انجام یک الگوی رفتاری خاص را ممکن می‌کند.
- تکامل، پیدایش تغییرات تدریجی در یک موجود تکامل‌پذیر برای به فعلیت رسیدن کمال است.
- تحول، هر نوع تغییری که در طول زمان به وجود می‌آید.
- رشد، تغییرات کمی و کیفی نسبتاً پایدار، مستمر و فراگیر در قابلیت‌ها که تحت تأثیر نضج و تعامل آن با محیط در قالب الگویی منسجم صورت می‌گیرد و مستلزم وحدت پیچیدگی‌ها و کنش‌ها می‌باشد.
- لاک معتقد است، ذهن کودک در ابتدا یک لوح نانوشته است که در اثر تجربه و یادگیری شکل می‌گیرد.
- اولین آزمون‌های هوشی استاندارد برای تشخیص کودکان کم‌هوش توسط بینه و سیمون طراحی شد.

نکات کلیدی فصل سوم

- ژنوتیپ: عوامل ژنتیکی ارثی که هر فرد از والدین خود دریافت می‌کند.
- فنوتیپ: ویژگی‌های قابل مشاهده فرد توسط دیگران که تحت تأثیر هر دو عامل ارثی و محیطی قرار دارد.
- مجموعه‌ای از خصایص که هنگام بسته شدن سلول نطفه از والدین به فرزند منتقل می‌شود و امکانات رشد او را فراهم می‌کند، وراثت نام دارد.
- سلول نطفه از ترکیب دو سلول اووم و اسپرم به وجود می‌آید.
- دوقلوهای همسان که از یک سلول تخم به وجود می‌آیند را منوزیگوت یا تک‌تخمی می‌نامند.
- دوقلوهای غیرهمسان که از ترکیب دو اسپرم و اوول جداگانه به وجود می‌آیند، دی‌زیگوت یا دو تخمی نامیده می‌شوند.
- مشهورترین مطالعه در زمینه شجره‌نامه خانوادگی از هنری گدارد می‌باشد.

نکات کلیدی فصل پنجم

- مراحل رشد پیش از تولد، مرحله تخمی، مرحله رویانی، مرحله جنینی.
- سلول تخم به سه لایه تفکیک می‌شود: اکتودرم، مزودرم، آندودرم.
- مایع آمنیون (کیسه آب) که در مرحله رویانی تشکیل می‌شود، از جنین در مقابل ضربه‌های وارده حفاظت کرده و میزان دما را ثابت نگه می‌دارد.
- سلامتی کودک در بدو تولد با استفاده از آزمون آپگار بررسی می‌شود.
- چنانچه کودک در آزمون آپگار نمره‌ی بین ۷ تا ۱۰ بدست آورد شرایط او طبیعی است.
- بهترین سن ازدواج و زایمان بین ۲۰ تا ۲۸ سالگی است.
- بزرگ‌ترین سلول بدن اوول یا تخمک است.
- در بارداری طبیعی دوره‌ی زندگی پیش از تولد انسان چهل هفته یا ۲۸۰ روز می‌باشد.

نکات کلیدی فصل هشتم

- لنه برگ معتقد بر جنبه‌ی زیستی در زبان انسان است.
- طرفداران رویکردشناختی معتقدند که رشد زبان به استعدادها‌ی خاص شناختی، پردازش اطلاعات و استعدادها‌ی انگیزشی بستگی دارد.
- پیازنه معتقد است که رشد تفکر مقدم بر شکل‌گیری و رشد زبان است.
- نوام چامسکی که از طرفداران رویکرد ذاتی بودن زبان (فطرت‌گرایی) است معتقد به دستگاه اکتساب زبان در نظام زبانی انسان‌هاست.
- بیش‌گستری یعنی تعمیم دادن هر شیء به اشیاء دیگر و کم‌گستری یعنی تمایز زیاد قائل شدن و تنها شیء موجود را شیء دانستن.
- شروع لکنت زبان بین ۲ تا ۶ سالگی است و نقطه‌ی اوج آن ۵ سالگی است.

نکات کلیدی فصل چهارم

- از نظر فروید عوامل سرشتی بر رشد تأثیر دارد و از نظر رفتارگرایان، رشد متأثر از عوامل محیطی است.
- هر دو عامل سرشتی و محیطی، از نظر اسلام در رشد انسان مؤثر است.
- سال‌های بین ۳ تا ۷ سالگی را مرحله بازی گویند.
- روانشناسان رفتارگرا انسان را متأثر از محیط می‌دانند.
- از نظر فروید انسان تحت تأثیر غرایز است.
- روانشناسان انسان‌گرا، انسان را متأثر از اراده‌ی خود می‌دانند.
- فروید معتقد است غریزه‌ی پر خاشگری انسان، نماینده‌ی مرگ است.
- بدست آوردن کنترل سر از طریق ماهیچه‌ی های گردن اولین مرحله‌ی رشد حرکتی بوده و پس از آن عضلات پشتری رشد می‌کنند.
- هدف از رشد ظاهر ساختن توانایی‌های هفته‌ی سرشتی و موروثی است.

نکات کلیدی فصل چهارم

- از نظر فروید عوامل سرشتی بر رشد تأثیر دارد و از نظر رفتارگرایان، رشد متأثر از عوامل محیطی است.
- هر دو عامل سرشتی و محیطی، از نظر اسلام در رشد انسان مؤثر است.
- سال‌های بین ۳ تا ۷ سالگی را مرحله بازی گویند.
- روانشناسان رفتارگرا انسان را متأثر از محیط می‌دانند.
- از نظر فروید انسان تحت تأثیر غرایز است.
- روانشناسان انسان‌گرا، انسان را متأثر از اراده‌ی خود می‌دانند.
- فروید معتقد است غریزه‌ی پر خاشگری انسان، نماینده‌ی مرگ است.
- بدست آوردن کنترل سر از طریق ماهیچه‌ی های گردن اولین مرحله‌ی رشد حرکتی بوده و پس از آن عضلات پشتری رشد می‌کنند.
- هدف از رشد ظاهر ساختن توانایی‌های هفته‌ی سرشتی و موروثی است.

نکات کلیدی فصل دوم

- روش‌های پژوهش در روان‌شناسی رشد عبارت است از: مطالعات همبستگی، روش آزمایشی، آزمایش‌های میدانی، مطالعات طولی و مقطعی، مطالعات بین فرهنگی، مطالعات بین انواع.
- جامع‌ترین مطالعات طولی توسط ترمن صورت گرفت.
- استانی هال با مطالعه‌ی ویژگی‌های نوجوانان آمریکایی اصطلاح دوره طوفان و فشار را مطرح کرد.
- بهترین روش برای ارزیابی رشد کودکان شیوه‌ای است که برگرفته از هر دو روش مطالعه طولی و مقطعی باشد.
- مشاهده و مصاحبه از روش‌های جمع‌آوری داده‌ها می‌باشند.
- روایی یعنی میزان صحت ارزیابی امر مورد نظر توسط پژوهشگر
- پایایی یعنی بدست آوردن نتیجه مشابه در دفعات مختلف اجرا.

نکات کلیدی فصل هفتم

- واتسون اولین روان‌شناسی بود که شرطی شدن پاسخ‌گر (بازتابی) را در مورد انسان‌ها به کار برد.
- شرطی شدن کنش‌گر برای محو رفتارهای نامناسب، ایجاد مهارت‌های جدید و حفظ رفتارهای موجود، مناسب است.
- اولین حافظه قابل تشخیص در نوزاد، حافظه‌ی بازشناسی است.
- از نظر پیازه رشد ذهنی از زمان تولد آغاز شده و در حدود ۱۶ سالگی به منتهای خود می‌رسد.
- یگانه‌انگاری از نظر بال‌دوین یعنی در هم آمیختگی دنیای درونی طفل و جهان خارج او.
- فعالیت‌های خود به خودی کودکان رایج‌ترین تعریف از بازی است.
- بازی کلید سلامتی هر کودک است.
- بازی، وسیله‌ای برای بیان احساسات، برقراری روابط، توصیف تجربیات، آشکار کردن آرزوها و خودشکوفایی است.

نکات کلیدی فصل نهم

- اولین لحظه تولد، مرحله حساس برای ایجاد پیوند بین مادر و نوزاد است.
- فرضیه اساسی روان‌شناسان نظریه‌ی دلبستگی این است که نوزادان تمایل به دریافت و ارضای لذت و اجتناب از درد دارند.
- دیدگاه روان‌کاوی، پیش‌تاز این طرز تلقی می‌شود و فروید که بنیانگذار آن است به غرایز کودکان اهمیت خاصی داده و ارضای گرسنگی در دوره‌ی شیرخوارگی (تغذیه شدن) را در ایجاد دلبستگی مؤثر دانسته است.
- از نظر فروید عدم ارضای نیازهای دهانی سبب ایجاد افسردگی و ارضای بیش از حد آن وابستگی می‌آورد که در مرحله دهانی اتفاق می‌افتد.
- تثبیت در مرحله مقعدی موجب پیدایش شخصیت خسیس می‌شود. آموزش توالی و تعارض بین رهاسازی و نگه داشتن مدفوع در این مرحله صورت می‌گیرد.

- عامل اصلی دلبستگی بین نوزاد و مادر تماس بدنی و احساس امنیت و آرامش نوزاد می باشد.
- از دیدگاه کردارشناسان (جان باولبی که کامل ترین و متقاعدکننده ترین توصیف از ایجاد دلبستگی را ارائه کرده است) اساس دلبستگی نوزاد و مادر، رفتار ذاتی است که خاص نوع انسان است و باولبی آن را مرحله حساس رشد نامیده است.
- سبک های دلبستگی ماری اینزورث شامل:
- الف) دلبستگی ایمن (ب) دلبستگی آشفته یا نالایمن
- ج) دلبستگی اجتنابی می باشد.
- ترس از غریبه ها اولین عاطفه منفی در کودک را ایجاد می کند و در سن ۸ تا ۱۰ ماهگی یک طبقه بندی اولیه در مورد افراد در اطفال شکل می گیرد.
- نوزادان از اولین هفته های تولد سبک های ویژه ای برای پاسخگویی دارند و مادر موفق و خوب کسی است که بتواند خود را با نیازهای فرزندش جور کند.

- شباهت های زیادی بین پاسخ های ناشی از حسد و خشم وجود دارد ولی هدف حسد، اشخاص و هدف خشم، افراد، اشیاء و یا حتی خود فرد است.
- روش های مناسب برای کمک به والدین جهت کمک به مهار خشم کودکان خود عبارتند از: ۱- کمک به کودکان در داشتن احساس آرامش ۲- عدم تزیق خشم به کودک ۳- کشف عامل خشم کودک ۴- توجه به انزوا و کناره گیری کودک ۵- استفاده از خنده به عنوان بهترین داروی خشم ۶- الگوی مناسب بودن برای نشان دادن خشم ۷- کاستن از کمال گرایی کودکان.
- برای اصلاح و درمان حسادت کودکان می توان از نکات: ۱- تفهیم و آگاه کردن کودک ۲- رعایت عدالت ۳- ارجاع مسئولیت ۴- جرأت دادن ۵- نشان دادن زیان ناتوانی ۶- جایگزین کردن ۷- عقده تکانی ۸- قطع امید او از آسیب رساندن به نوزاد بهره جست.

- بازی موازی که در مرحله پیش عملیاتی پیازه اتفاق می افتد در آن همه ی کودکان احساس برنده بودن دارند و کسی بازنده نیست.
- بازی های وانمودسازی در ۲-۳ سالگی شروع و در ۵-۶ سالگی به اوج خود می رسند. وانمودسازی یعنی تمییز نمود از واقعیت.
- از نظر اریکسون هدف از بازی های وانمودسازی فائق آمدن کودک بر ترس ها و محرومیت های خود است.
- از نظر لوکه واقع گرایی در نقاشی دارای چهار مرحله است: الف) واقع گرایی تصادفی (خط خطی کردن بر گه توسط کودک) ب) واقع گرایی ناقص (قرار دادن عناصر مختلف یک تصویر در کنار هم اما بدون هماهنگی) ج) واقع گرایی فکری (نقاشی کودک دربردارنده ویژگی های مفهوم در ذهن او است) مانند قرار دادن دو چشم به جای یک چشم در نیمرخ انسان. د) واقع گرایی دیداری (رعایت همه جانبه اصول نقاشی)
- در نظریه پردازش اطلاعات، استفاده و پردازش اطلاعات از طریق رمز گردانی، باز رمز گذاری و رمز گشایی صورت می گیرد.

- اصل جبران نیز به کودکان می فهماند که تغییر در یک بعد می تواند از طریق تغییر در بعد دیگر خنثی شود و سرانجام از طریق تسلط بر اصل بازگشت پذیری کودکان به ردیابی ذهنی تغییر انجام شده می پردازند و متوجه می شوند که با برگشت دادن مسیر طی شده به عقب به آغاز مسئله و عدم تغییر می رسند.
- اخلاق دارای سه جنبه است: الف) شناختی (افکار و تصمیم های فرد در مورد مقوله اخلاقی) ب) عاطفی (مانند احساس گناه) ج) رفتاری که مشتمل است بر انجام فعالیت های صادقانه، که پیازه به جنبه شناختی، فروید به جنبه عاطفی و نظریه پردازان یادگیری بر جنبه رفتاری (تأثیر تقویت کننده یا تنبیه کننده های محیطی و تقلید) تأکید داشته اند.
- نظریه پردازان یادگیری شاخص اخلاق را «مقاومت در برابر وسوسه و خویشترداری» می دانند و اعمال پاداش و تنبیه را برای آموزش اخلاق مفید می دانند.

نکات کلیدی فصل یازدهم

- منظور از عملیات ذهنی، جداسازی، ترکیب و یا تغییر دادن ذهنی اطلاعات به شیوه‌ای منطقی است.
- در حول و حوش ۴ سالگی کودکان تصور می‌کنند که رویاهایشان واقعی و مستقل از ایشان است، در مرحله دوم کودکان ۵ و ۶ ساله می‌فهمند که رویاها در سر انسان قرار دارند و در سن ۷ سالگی است که کودکان ادراک واقعی از رؤیا پیدامی‌کنند.
- بازی تأثیر زیادی بر یادگیری و رشد کودکان دارد. سنین ۳ تا ۵ سالگی مرحله آلتی فروید برابر است با مرحله ابتکار و بحران اریکسون که آن را احساس گناه نامیده است.
- پیازه بازی‌های نمادی (وانمودسازی) را نقطه اوج بازی‌های کودکان می‌داند و نقش اساسی در زندگی کودک ایفا می‌کند، بازی در نقطه مقابل تقلید قرار می‌گیرد که کودک در آن رفتار خود را با واقعیت همسان می‌کند (برون‌سازی).

نکات کلیدی فصل دوازدهم

- اولین عواطف کودکان عبارت است از ترس، خشم و محبت (عواطف طبیعی بشر). به باور واتسون سایر عواطف از طریق شرطی شدن به وجود می‌آیند.
- اولین پاسخ‌های عاطفی کودکان به صورت مبهم و بی‌هدف است و معمولاً دو نوع رفتار عاطفی بارز دارند یکی گریه کردن و ناراحتی و دوم خوشی و شادی و رضایت.
- احساس حسادت در فرزند اول بیشتر از سایر فرزندان است و این احساس در ۱۵-۱۶ ماهگی در کودکان آغاز می‌شود و در طول ۲-۳ سال اول زندگی به اوج خود می‌رسد و بیشترین میزان حسادت قبل از ۵ سالگی بروز می‌کند. دلیل آن هم وابستگی زیاد کودک به والدین است.
- در آخر سال اول زندگی، حسادت، محبت، خوشحالی، شرم و تنفر و تعجب در کودکان دیده می‌شود و ایجاد تعادل بین آن‌ها از اهداف مهم رشد عاطفی کودک است.

نکات کلیدی فصل چهاردهم

- پیازه سنین ۷ تا ۱۲ سالگی را که مرحله مبتنی بر روابط منطقی ادراک می‌داند مرحله عملیات عینی یا ملموس نامیده است. در این مرحله، کودکان می‌توانند، دستکاری‌های ذهنی یا عملیات را به صورتی سازمان‌یافته و منظم بر روی اشیاء انجام دهند.
- به اعتقاد پیازه توانایی کودکان برای حل مسئله مربوط به نگهداری ذهنی (در مرحله‌ی عملیات عینی)، وابسته به درک سه اساس در استدلال است که عبارتند از: اصل این همانی، اصل جبران و اصل بازگشت‌پذیری.
- از طریق اصل این همانی کودکان متوجه می‌شوند که مقدار ماده در صورتی که چیزی به آن اضافه یا کم نشود علی‌رغم تغییر شکل ظاهری باز ثابت می‌ماند.
- براساس نظریه فروید فراخود، خود و نهاد سه بخش مهم و اساسی شخصیت افراد هستند.

نکات کلیدی فصل پانزدهم

- اریکسون چهارمین مرحله از مراحل رشد روانی - اجتماعی خود را مرحله سازندگی در برابر احساس حقارت می‌داند که در حدود سنین ۶ تا ۱۱ سالگی اتفاق می‌افتد.
- برطبق گفته‌های کولی و مید، اساس شکل‌گیری خود یا خویشتن در رابطه با افراد معتبر بدست می‌آید. کولی مفهوم خود در کودکان را متأثر از دیدگاه‌های والدین، همسالان و معلمان‌شان می‌داند و مید که برای اولین بار نظریه نقش را مطرح کرد اظهار داشته است که مفهوم خود تنها در گروه اجتماعی رشد می‌کند.
- اصطلاح جامعه‌پذیری کولی و مید شباهت زیادی به مفهوم همانندسازی در نظریه فروید دارد و مفهوم دگر عام یا دیگری تعمیم یافته از جانب مید مطرح شده است و منظور از آن واکنش افراد جامعه نسبت به رفتارهای خودشان است تا به پیش‌بینی آن پرداخته و براساس آن عمل کنند.